

Suomi ei saa rakentaa korkeakoulupolitiikkaansa pelkkien suoritteiden varaan

8.6.2026

Suomalainen korkeakoulutus on kansainvälisesti arvostettu menestystarina. Sen vahvuus ei kuitenkaan ole koskaan perustunut siihen, että tuotamme mahdollisimman paljon opintopisteitä mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Menestys on rakentunut osaamiselle, laadulle ja kyvylle uudistaa yhteiskuntaa. Siksi viimeaikainen keskustelu verkko-opinnoista, opintopisteiden kertymisestä ja korkeakoulujen toimintamalleista on tärkeä. Keskustelu on kuitenkin vaarassa kohdistua yksittäisiin korkeakouluihin, vaikka todellinen kysymys liittyy järjestelmän kannusteisiin. Korkeakoulut toimivat sen ohjauksen puitteissa, jonka yhteiskunta niille rakentaa. Kun rahoitusmalli palkitsee suoritteista, suoritteita syntyy. Kun järjestelmä kannustaa kustannustehokkaisiin toteutuksiin, niitä kehitetään. Kyse ei ole yksittäisten organisaatioiden epäonnistumisesta, vaan siitä, millaisia tavoitteita korkeakoulupolitiikka korkeakouluille asettaa.

Ammattikorkeakouluissa aloittaa vuosittain noin kaksi kolmasosaa uusista korkeakouluopiskelijoista. Tämä tarkoittaa, että merkittävä osa Suomen tulevasta osaamispääomasta rakentuu juuri ammattikorkeakouluissa. Siksi meidän tulisi kysyä itseltämme yksi yksinkertainen kysymys: Rakennammeko järjestelmää, joka maksimoi opintopisteitä vai järjestelmää, joka maksimoi osaamista?

Verkko-opetus on tärkeä ja pysyvä osa korkeakoulutuksen tulevaisuutta. Se lisää saavutettavuutta, joustavuutta ja mahdollisuuksia yhdistää opiskelu työhön ja elämäntilanteisiin. Kukaan tuskin haluaa palata aikaan, jolloin korkeakoulutus oli mahdollista vain kampuksella. Samalla olisi kuitenkin virhe sulkea silmät siltä, että kaikki oppiminen ei ole samanlaista. Ammattikorkeakoulun työelämälähtöinen oppiminen rakentuu mielestäni parhaissa tapauksissa edelleen yhteisöllisyydelle, vuorovaikutukselle, laboratorioille, simulaatioille,

projekteille ja yhdessä tekemiselle. Opiskelijan ammatillinen kasvu ei synny yksinomaan verkkoalustalla, vaan myös kohtaamisissa, harjoittelussa, vertaisoppimisessa ja korkeakouluyhteisöön kiinnittymisessä. Varmasti yhteiskunnan kannalta on myös jonkinlainen lisäarvo sillä, että kasvatammeko sellaisia sukupolvia, jossa nuoret pääsevät aamulla ylös sängystä ja ulos asunnostaan.

Tällä hetkellä rahoitusmalli ei käytännössä tee merkittävää eroa sen välillä, onko tutkinto toteutettu lähes kokonaan verkossa vai vahvasti lähiopetukseen perustuen. Kysymys kuuluukin, että pitäisikö tehdä? Olisi perusteltua arvioida, tulisiko lähiopetukseen perustuvien tutkintojen rahoituksessa huomioida nykyistä paremmin niiden korkeammat kustannukset sekä niiden tuottama lisäarvo opiskelijoiden oppimiselle, yhteisöllisyydelle, sitoutumiselle ja työelämävalmiuksien kehittymiselle. Tämä ei tarkoittaisi verkko-opetuksen vastustamista. Päinvastoin. Verkko-opetuksella on oma tärkeä roolinsa suomalaisessa korkeakoulutuksessa.

Kyse on siitä, että rahoitusmallin tulisi tunnistaa erilaisten toteutustapojen todelliset kustannukset ja vaikutukset. Nykyinen malli saattaa tahtomattaan ohjata korkeakouluja kohti ratkaisuja, joiden suurin etu on kustannustehokkuus, ei välttämättä oppimistulosten tai osaamisen maksimointi.

Kuinka paljon enemmän voidaan tehdä vähemmällä?

Keskustelussa korkeakoulutuksen tehokkuudesta jää usein vähemmälle huomiolle toinen näkökulma. Ammattikorkeakoulut ovat viimeisen vuosikymmenen aikana onnistuneet parantamaan tuottavuuttaan merkittävästi. Samaan aikaan niiden yhteiskunnalta saama rahoitus opiskelijaa kohden on kuitenkin heikentynyt huomattavasti. Inflaation vaikutus huomioiden ammattikorkeakoulututkinnon rahoitus on käytännössä puolittunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Silti ammattikorkeakouluilta odotetaan enemmän kuin koskaan aiemmin. Niiden tulee muun muassa kasvattaa tutkintomääriä, vahvistaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa, edistää jatkuvaa oppimista, vastata työelämän nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin sekä tukea Suomen kilpailukykyä ja kasvua.

Ammattikorkeakoulut ovat vastanneet tähän haasteeseen kiitettävästi. On kuitenkin syytä kysyä, kuinka pitkälle tätä kehitystä voidaan jatkaa ilman vaikutuksia koulutuksen laatuun. Olisi epärealistista ajatella, ettei tutkinnon hinnan ja tutkinnon laadun välillä olisi mitään korrelaatiota. Korkeatasoinen opetus, työelämälähtöiset oppimisympäristöt, laboratoriot, simulaatiot, verkostoituminen työelämän kanssa, opiskelijoiden ohjaus ja yhteisöllinen oppiminen edellyttävät resursseja. Tuottavuuden parantaminen on tärkeää, mutta jossain vaiheessa saavutetaan raja, jonka jälkeen säästöt alkavat näkyä osaamisessa. Tämän vuoksi tulevia säästöpäätöksiä tehtäessä olisi arvioitava niiden vaikutuksia ennen kaikkea Suomen pitkän aikavälin osaamispääomaan. Kysymys ei ole vain korkeakoulujen kustannuksista, vaan siitä, millaiseen osaamistasoon ja kilpailukykyyn Suomi tulevina vuosikymmeninä tähtää.

Myös jatkuvan oppimisen rahoituskannusteita olisi syytä arvioida kriittisesti. Elinikäinen oppiminen on tärkeä osa modernia yhteiskuntaa, mutta markkinaehtoista tarjontaa on tällä osa-alueella jo runsaasti. Samaan aikaan korkeakoulujen keskeinen tehtävä on edelleen tutkintokoulutus ja uuden osaamispääoman rakentaminen. Jos järjestelmän kannusteet alkavat ohjata resursseja pois tästä perustehtävästä, meidän on

uskallettava tarkastella nykyisiä rakenteita uudelleen. Kyse ei ole jatkuvan oppimisen vastustamisesta, vaan siitä, että rahoitusmallin tulisi ensisijaisesti tukea niitä tavoitteita, joilla rakennetaan Suomen tulevaa osaamistasoa.

Suomen kilpailukyky ei tulevaisuudessa ratkea sillä, kuinka monta opintopistettä onnistumme tuottamaan tai kuinka edullisesti tutkintoja voidaan järjestää. Se ratkeaa sillä, kuinka osaavia valmistuvat opiskelijat ovat, kuinka hyvin he kykenevät uudistamaan työelämää ja kuinka vahvan osaamispääoman onnistumme rakentamaan seuraaville sukupolville. Viimeisen vuosikymmenen aikana ammattikorkeakoulut ovat osoittaneet kykynsä tehdä enemmän vähemmällä. Seuraava kysymys kuuluukin: Kuinka paljon enemmän ammattikorkeakoulujen odotetaan vielä tekevän – ja missä vaiheessa vähemmällä alkaa saada myös vähemmän osaamista? Korkeakoulupolitiikan keskeisenä tavoitteena tulisi olla osaamisen maksimointi, ei suoritteiden maksimointi.

Jaakko Hallila
Rehtori, toimitusjohtaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SEAMK)